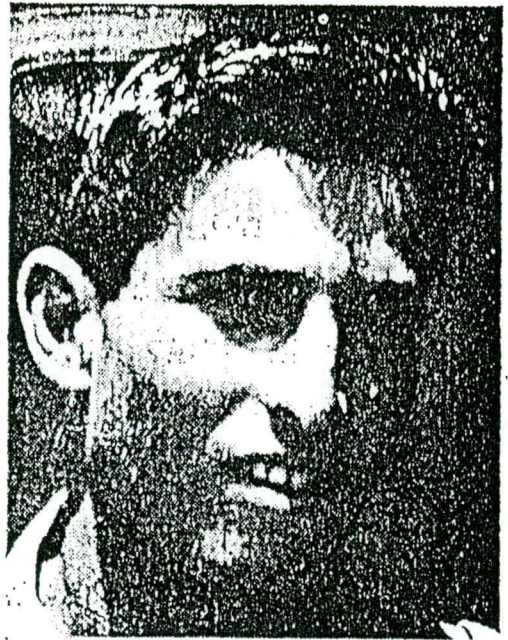

מוגן (מוצנוב), צבי ("צביקה")

בן משה ושרה. נולד ביום י"ג בסיון תש"ו (12.6.1946) במושב עין-עירון. סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי בכרכור ובבית-הספר התיכון בחדרה, ועוד בהיותו תלמיד היתה לו השקפת-עולם רצופת אידיאלים של יושר, אחריות, אהבת האדם והמולדת. נטה לספרות. מגיל 12 ועד לגיוסו בצה"ל ביולי 1964 היה פעיל בהדרכת-נוער. עוד בילדותו התבלט בכשרונו לקשור קשרי ידידות. חוג-מכריו הלך וגדל והקשרים בינו לבינם הלכו ונתהדקו משנה לשנה. נסע לקורסים להכשרת מדריכי-נוער ותרם לא מעט להדרכת-הנוער במושב; דאג להם למועדון ולצידו כדי למלא תוכן את ערביהם הפנויים; אהבה מיוחדת היתה לו גם לטיולים ולמסעות (אל מדבר יהודה, לפרוודור, ירושלים, לגליל ולמרחבי הנגב) ואלה חיזקו את אהבתו לארץ. על אהבת המולדת אמר באחד משיחותיו האחרונות: "זוהי אהבה הנרכשת לא על-ידי ישיבה בבית והתבוננות בתמונות-נוף אלא על-ידי הליכה ברגל בשבילי הארץ ותחושה בלתי-אמצעית של הנוף ומרחבי המולדת. בשעת גיוסו לא נמצא ראוי להיות חייל קרבי אך הוא לא השלים עם תפקיד של "ג'ובניק" בצבא ודרש בדיקה חדשה. כן נבדק אשוב ושוב על-ידי רופאים עד שהצליח להביא אישור שגבו, אשר ממנו סבל, הוא בסדר. כך עלה בידו להגשים את רצונו ולהיספח לחיל-הצנחנים. אחרי שסיים קורס מ"כ וקורס-קצינים הגיע לדרגת סגן. השתתף בפעולות-תגמול אחדות ומפקדיו גמרו עליו את ההלל. מפגישה ראשונה, מעיד עליו מפקד-יחידתו, ברור היה שאפשר לסמוך עליו כי יעשה את המוטל עליו ואף למעלה מזה — ולא בתוקף פקודה אלא מתוך הכרה פנימית עמוקה. שהעבודה חייבת להיעשות ביסודיות ובכל הלב. בשעה ששחרר מהצבא (בינואר 1967) נרשם כסטודנט בפקולטה לרפואה באוניברסיטה בתל-אביב, כי אמר: "הצנחנים זקוקים לרופאים אך לא כל רופא הולך לצנחנים". מחשש שמא לא יתקבל לפקולטה לרפואה נרשם גם לארכיאולוגיה, כי באמצעותה קיווה לחקור את צפונות הנגב.

בעצם ימי המתיחות שקדמו למלחמת ששת הימים ציפה כל הזמן לצו הגיוס. לא פעם נסע לגדודו באין קריאה או צו. במיבצע סמוע, לדוגמא, השתתף למרות שהיה בחופשה. ביום הגיוס הכללי אשר לפני מלחמת ששת הימים לא חיכה ויצא ליחידתו. "יש שקוראים ויש שהולכים", ענה לאמו כשהיא תמהה על כך; "אני הולך". בגלויה האחרונה להוריו יום לפני נפלו כתב בין השאר: "רק בקשה אחת לי אליכם: אל נא תיתפסו לרגשנות מופרזת. היו בטוחים וסמוכים שכוחו של צה"ל רב ועצום ושום מתנכל לא יוכל לו. המורל אצל החברה גבוה בצורה לא רגילה. הבטחון בנצחון הוא מוחלט. מי שחי את הדברים יודע מה רב כוחו ועצמתו של צה"ל, ומובן שאין שום פקפוק בפרקי ההיסטוריה המזהירים שצה"ל עומד לרשום בימים הקרובים". ולמחרת, ביום השני לקרבות, הוא כ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967), השתתף בקרב על שחרור ונפל על גבעת התחמושת. על גילוי אומץ לב ודביקות במטרה צוין לשבח על-ידי אלוף פיקוד-המרכז ובתעודת הצל"ש תואר מעשה הגבורה כדלהלן: צבי לחם כמפקד מחלקה בגדוד צנחנים ובעת הלחימה הסתער בראש מחלקתו ופרץ קדימה. כאשר נעצר הכוח על-יד הבונקר המבוצר פרץ הוא עצמו לעברו ובזרקו רמון מצא את מותו. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות הצבאי שעל הר-הרצל בירושלים. לוח-שיש הוצב לזכרו בעין עירון ולזכר עוד שלושה שנפלו, זכרו הועלה בחוברת שהוציא בית-הספר התיכון בחדרה. בספר "מארויות גברו" של מפקדת הצנחנים הוקדש עמוד לתולדותיו ולתיאור קרבו האחרון. גם בספרו של משה נתן "המלחמה על ירושלים" הוזכר שמו. תיאור הקרב הובא ב"ספר הגבורה" בהוצאת אגודת העיתונאים העבריים בתל-אביב וניצולי ברגן-בלזן.

צבי מגן

צבי נולד במושב עין עירון ב־י"ג בסיון תש"ו (12.6.46)
להוריו שרה ומשה מגן (מוצ'נוב).

מגיל צעיר נמשך צביקה לחיי תנועה ולהדרכה. בגיל 12 היה ידוע כמדריך פעיל. ההדרכה, שהיתה תחביבו הגדול של צביקה, נמשכה עד יומו האחרון. חברותו בתנועה הקנתה לצביקה אהבה לטיולים ומסעות. הוא עשה מאמצים שלא להחמיץ אף אחד מטיולי התנועה. טיולים אלו במדבר יהודה, בפרוזדור ירושלים, בגליל ובמרחבי הנגב, חזקו את אהבתו לארץ ולאדמתה. באחת משיחותיו, זמן קצר לפני מותו, הסביר אהבת מולדת מהי: „זוהי אהבה הנרכשת לא ע"י ישיבה בבית בהתבוננות בתמונות נוף, אלא על ידי הליכה ברגל בשבילי הארץ, ותחושה בלתי אמצעית של הנוף ומרחבי המולדת”.

צביקה, שהתגייס לנח"ל, היה חבר גרעין בני המושבים שהתעתד להתיישב בעירייה שבערבה. בגמר הטירונות, בה התגלה כאחד החיילים המעולים שבפלוגה, נשלח לקורס מכי"ם. נתיב ההצטיינות נמשך גם בקורס זה. מפקדיו, שגמרו עליו את ההלל, לחצו עליו לצאת לקורס קצינים. עם סיום קורס הקצינים חזר צביקה ליחידת הנח"ל המוצנח כמפקד מחלקה. בתקופה זו זכה להשתתף בפעולת התגמול שביצעו הצנחנים בכפר סמוע. הוא היה בכך שפרץ על גבי זחלמים, ופיקד ישירות על אחד הכוחות שטהרו את בתי הכפר.

לקראת סיום השרות התלבט קשות ביחס לעתידו: עין ייב — צבא קבע — אוניברסיטה. אולם עוד בטרם הספיק להתחיל תוכניותיו ולטעום טעמים של החיים האזרחיים, נקרא צביקה חזרה לצבא. בתקופת הכוונות הירבה לכתוב להוריו המודאגים. במכתבו האחרון מה־5 ביוני, יום פרוץ המלחמה, ביקש מהם לא להיתפס לרגשנות מופרזת. „היו בטוחים וסמוכים, שכוחו של צה"ל שצביקה כה האמין בכוחו, ינצח". אך צביקה הפטריוט, שכה אהב את הצבא ואת המולדת, לא זכה להגיע ליום המאושר.

בראש כוח המ"מים נע צביקה עם המחלקות של יורם ושל דני לאורך התעלה המרכזית של „גבעת התחמושת”. בהגיעם ליד ביתני המגורים המשיך יורם קדימה, ואילו

דני וצביקה עם כוחותיהם פנו שמאלה לכבוש מרכז היעד. חלק מכוחו של צביקה נותק ע"י אש. בראש קומץ קטן של אנשים החל צביקה בטהור התעלות עד לבונקר התחמושת. שם נוצר קשר צעקות בינו ובין יורם. לא עברו דקות ספורות ויורם נפגע. „צביקה!” קראו החברה „צביקה! בא קבל את הפיקוד!” נכנס צביקה אל יורם, קבל ממנו הנחיות והתייצב בראש המחלקה. „מי חולית החוד?” — יקי וגדי התייצבו. „להמשיך!” — פקד צביקה קצרות והתנועה קדימה חודשה. לפתע נראתה תנועת ירדנים מכוון עמדת התול"ר. „בזוקה!” — קרא צביקה ובעצמו הכניס פצצה אל התול"ר והבעירו. חזר לתעלה והמשיכו קדימה. עתה נמצאה המחלקה בתעלה המקיפה את הגבעה. צביקה פתח בדהרת טהור קדימה. חלף על פני חולית החוד ותוך ירי צורות פונה את התעלה בפני מחלקתו. מפתח בונקר נסתר נורתה אש וזיקו רמונים. צביקה המשיך לעברם, בהיותו בטווח מטרים ספורים מהבונקר נפגע וכרע במקומו. אנשיו המשיכו. שיכו. הבונקר הגדול פוצץ וכל אנשיו נהרגו. על גבורתו בליל הקרב, ה־6 ביוני, זכה סגן צבי מגן לציון לשבח של אלוף הפקוד.

בן 21 בנפלו.

לזכרו של צביקה אחי

היה אחי צנוע וענו,
על הבריות מקובל ואהוב.
את ארץ המולדת אהב,
למענה חייו נכון להקריב.

ימים לפני פרוץ מלחמה,
הפצתי באחי פעם פעמים,
לא אגדך אל תלחמה,
אך זכור גם החיים.

תשובתו היתה קצרה חדה,
"היודע אתה למה נולדת?"
השאינני תוהה בפני עובדה,
כן, הזדהיתי עמו, צדקת.

יצא הצנחן אלי קרב,
בלבו רגשי אמונה ותקווה.
מיאן להמתין אף לצו,
שלא יאחר יפסיד המלחמה.

אל מול פני אויב
ראשון תמיד פרץ קדימה.
לא נרתע הלוחם מהאש,
מורא אין ואף אימה.

נטה הקצין הצעיר להאמין,
בכחו הרב של צ.ה.ל.
וטענה בפיו לכל מאזין,
לאויבינו הרבים יכול נוכל.

ברם, לרע מר מזל,
כשלמען שחרור ירושלים לחם.
בגבעת התחמושת נגזר גורל,
ולבו לפתע פתאום נדם.

לא זכה עוד המפקד,
לחזות איך צבא אויבים,
כולו מובס, נהרס ומתמוטט,
תחת כבושי צ.ה.ל. הרבים.

גבור היית, אמיץ ועז,
כארי מיעד ליעד דלגת.
נוכרך אחי היקר לעד.
לעולם לנצח בל נשכחך.

מגן שמואל

קווים לדמותו

באחד הימים הגיע לאזניו של צביקה, מדריך הנוער
המקומי, שנער אחד חבל ברכוש ציבורי. צביקה ערך
משפט ציבורי ובנאום נמרץ לפני הנער — הוקיע את
המעשה.

בהיותו עוד תלמיד כיתה ד' של ביה"ס היסודי —
בכרכור, בא לביטוי חושו המפותח לצדק. מנהל ביה"ס
הודיע לילדי כיתה ד', שהספרים, שהם הזמינו נתקבלו.
הוא יחלק אותם למחרת תמורת תשלום במוזמנים.
למחרת היום הביאו כל ילדי הכיתה פרט לאחד הכסף
הנדרש. האחד שלא הביא היה תלמיד יתום מאב ואם.
תלמידי הכיתה קמו לקבל את הספרים פרט לאחד.
למה אינך קם לקבל הספרים שלך? שאל המנהל.
התלמיד הוריד את ראשו מבוש ומלמל... לא הבאתי
כסף... — לא הבאת כסף, ישארו הספרים אצלי, אמר
המנהל. אמרתו זו פצעה שניים מהילדים ודמעות חמות
עמדו בעיניהם. היו אלה היתום וצביקה. אך חיש
מהר התאושש צביקה, נכנס לחדרו של מנהל ביה"ס
ואמר: מורי, אני אביא לך מחר את הכסף ותן לחברי
את הספרים. מסכים, אמר המנהל, ומסר לצביקה את
הספרים. עוד בטרם הגיע התלמיד לביתו, הספרים
היו בידיו.

שמח וטוב לב חזר צביקה הביתה וסיפר לאמו את
מה שקרה בבית הספר ואת ההבטחה שנתן למנהל בית-
הספר. טוב עשית, בני היקר! אמרה שרה אמו, ונתנה
לו את הכסף.

נוסף על כך נתברך צביקה בסגולה יקרה ונדירה,
להתחבב על הבריות.

הנה נמצא צביקה במחנה קיץ יחד עם כל תלמידי
התיכון חדרה מהמחזור שלו. במחנה צביקה הרוח
החיה וראש המדברים. באחד הימים ביקשו המורה,
שינסה הוא לדובב אחת התלמידות שאינה משתפת
פעולה, אינה מדברת עם אף אחד — כאלמת. ניסוי-
תי אני לדובבה ללא הצלחה ואם תצליח אתה, אמר
המורה: אתן לך את השעון שעל ידי. בסדר אמר
צביקה. לארוחת הערב נכנסו צביקה והבחורה האלמת
ושיחה נלבבת קולחת מפיה.

הצלחת! אמר המורה לקול התשואות של כל
תלמידי המחזור. עכשיו, בהתאם להבטחתי קבל את
השעון שלי, כשי. חס וחלילה! אמר צביקה, את שעונך
לא אקח, אך מוכן אני לקחת מעט כסף כדי להביא
שתיה בשביל החברה. בחפץ לב, אמר המורה, ונתן
לצביקה כסף שיספיק לשתיה כדת, והחברה שמחו
עד אור הבוקר.

מאז אותו יום בו פלח כדור המות את לבו הצעיר,
עברו שלוש שנים. אך אין בכחן של שנים להשכיח
מאתנו את חן פניו, נעם הליכותיו וטעם אמרותיו,
ואנו דואבים.

צבי משה חימוביץ
עין עירון.

הצנחן שפרץ בראש

הנני לציין לשבח את מ/943175
סגן מגן צבי ז"ל
על גילוי אומץ-לב ודבקות במטרה.
עוזי נרקיס, אלוף.
אלוף פיקוד המרכז.

סיפר יאיר: „עברנו את הבנין הגדול של המוצב ושוב הגענו לפתחה של תעלה. צביק"ה אמר לי: „חכה כאן" ובעצמו פרץ קדימה. יותר לא ראינוהו“.

המשכו של הסיפור בא מפי הסמל יוסי, סמל-מחלקה של כוח אחר, שהיה הראשון לנוע בתעלה, לכיוון הבונקר. „המ"מ שלנו נפצע קשה ואצלנו נשתררה אנדרלמוסיה. קרסו נו שם נבוכים. פתאום אמר מישהו שראה את צביק"ה בתעלה. קראנו בשמו. הוא בא במרוצה, מלא מרץ ופעלתנות, ושאל מה העניינים. אמרנו לו שאלישיב, המפקד שלנו, נפגע. צביק"ה גחן על המפקד הפצוע וקרא באזניו: „איפה החוליה הקדמית?" אלישיב, שכבר היה קרוב לאבדן הכרתו, מלמל: „איננה. לפנינו יש רק ירדנים“.

מייד השתלט צבי מגן על החוליה הנבוכה. הוא הרים באזוקה, שהיתה מתגוללת על הארץ, ריכז את אנשי החוליה סביבו ופקד עליהם להתקדם בעקבותיו.

גם מן העבר השני התקרבו הצנחנים אל הבונקר ואנשיו של צביק"ה יכלו לשמוע את טרטור ה„עוזי"ים שלהם. „ידענו שהקרב מסתיים“, סיפר יוסי.

ואז התעופף רימון לפנייהם. „ראינו אותו קרב ובא ונרתענו לאחור. אך מישהו מעד על באזוקה וכולנו נפלנו עליו. הרימון לא התפוצץ. כשהתרוממנו, היינו רק שלושה. וצביק"ה, כאילו מאום לא קרה, אמר: „בואו נתקדם" ופרץ קדימה. שמענו צרור יריות וכשהגענו אליו — התמוטט ונפל“.

הקרב על „גבעת התחמושת" התקרב לקצו. בתעלות הארוכות של המוצב היו גופותיהם של הצנחנים ושל חיילי הלגיון מוטלות אלו בצד אלו; לוחמים אדומי-עיניים ומלוהטי-מבט קרסו מאחורי גבשושיות עפר, ניסו לחלץ פצרים עים תחת האש הזעפנית שניתכה מן המוצב האחרון, אשר הוסיף להילחם על הגבעה רווה יית-הדם — הבונקר שבו נפגשו שלוש התעלות. במהרה יפול אף הבונקר והקרב הנורא יגיע אל סופו.

ואז, לפני הבונקר, נפל צביק"ה מגן. אך זה מקרוב הגיע אל היחידה — הוא השתחרר מן הצבא הסדיר חדשים מעטים לפני כן — ופרט לאנשי חוליית-המקלע עליה הופקדו, כמעט ולא הכירו איש בגדוד. לאחר מותו ידעוהו הכל. „אנו נחנך את חיילי היחידה ברוחו“, כתב מפקדו להוריו השכולים.

„ברוחו" — כלומר, ללכת בראש, לבוז לכל סכנה, לחתור לביצוע המשימה בכל מחיר. יאיר, מ"כ במחלקתו, סיפר לימים: „כאשר התרכזנו בבתי פאג"י, למרגלות גבעת התחמושת, ופגזי הירדנים כבר החלו מתפוצצים בינינו, היה צביק"ה מלא בטחון. הוא סובב בין אנשי המחלקה, הרגיעם והבטיח: „חכו, עוד נדפוק אותם"... אחר כך, כשניתן האות ואנחנו פרצנו לתוך המוצב והתחלנו לנוע בסבך התעלות, אמר לנו: „אנחנו נתקדם בזהירות ובסדר; כשנגיע לפינה בתעלה, רק אחד יעבור אותה, וכשהוא יאותת שהכל כשורה, יבואו האחרים בעקבותינו“. אמר — ויצא ראשון...“ כל אותו לילה התקדמה חוליית המקלע, כשמפקדה בראש — פורץ לתוך בונקרים, עוקף פינות ומטהר את הדרך לפני אנשיו.

לגרעין בני-המושבים ששירת בעין-יהב, השתתף בהצטיינות בכמה פעולות תגמול וסיים בהצלחה בית-ספר לקצינים.

כשחשב על עתידו, היסט בין השתקעות בעין-יהב, שירות בצבא הקבע והמשכת הלימור דים. לבסוף החליט ללמוד ארכיאולוגיה, מקצוע הקרוב ללבו — אולם סמוך לשחרורו גמלה בו החלטה אחרת: ללמוד רפואה. "הצנחנים זקוקים לרופאים" — הסביר להוריו. הוא נתקבל לפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל-אביב ובתקופת הכוונות הקצרה הרבה לספר לחבריו-ליחידה על תכניותיו ותקוותיו. הן נקפדו באיבן.

סגן צבי מגן (מוצי'נוב) נפל בבוקרו של ה-6 ביוני — שישה ימים לפני יום הולדתו ה-21. הוא נולד במושב עין-עירון ליד כרכור, שהוריו היו בין מייסדיו. למד בבית-הספר העממי של כרכור ובבית-הספר התיכון של חדרה. שתי אהבות גדולות היו לו — האדמה והצבא. בהגיע עתו להתגייס, ביקש לאחד את שתי אהבותיו והתנדב לנח"ל המוצנח, אולם הוא חזר מן הבדיקה הרפואית אבל וחפוי ראש: נתגלתה חוליה פגומה בחוט-שדרתו והוא נפסל לשירות ביחידה קרבית. אך צביקה לא ויתרה. הוא דרש ועדה רפואית נוספת. ולא היה מארשר כמוהו כאשר הצליח לשכנעה בכשירותו הגופנית. הוא נשלח לנח"ל המוצנח, הצטרף

נשיא מדינת ישראל

ירושלים, ערב יום העצמאות תש"ל

משפחת מגן היקרה,

בפרוס חג העצמאות העשרים ושנים למדינת ישראל הנני מעלה, עם כל בית ישראל, על ראש גאוותי את תרומת הנפש שנתן בנכם, סגן צבי מגן ז"ל, למען בטחונה ושלמותה של המדינה. בעזו רוחו ומסירות נפשו, אשר בעבורם צויין לשבח עלידי אלוף בצבא ההגנה לישראל, קיים את הכתוב "ואמר לך בדמיקי חיי". ביום חגנו זה רצוני לברככם ולאחל לכם את כל הטוב והיפה, אשר ביקש הוא להעניק לכם ובשמם הלך בשורות אנשי החיל.

חזקו ואמצו

זלמן שזר

לכתב יקיי:

ושמר על תנופת הקרב. נתקלנו בעוד שתי עמדות וצביקה ארגן את חסולן. פתאום נגמרו לי הכדורים. תוך כדי החלפת המחסנית עבר אותי צביקה והתחיל להתקדם ראשון בתעלה, כשכולם אחריו, וזאת כדי לשמור על מהירות הלחימה... יותר לא ראיתי. צביקה הוביל ונעלם מעיני בעקול הבא. והרי יכול היה להשאר עם מחלקתו מאחור - בסיוע ולא לרוץ קדימה לאזור המסוכן ביותר. באותן דקות של קרב, כאשר היינו קרובים אחד לשני והתקדמנו תוך ירי ולחימה, נתן לנו צביקה הרגשת בטחון ואומץ, ועד כמה זה התבטא, יכול אני לספר את הסיפור הבא:

כשנה לאחר המלחמה ישבתי מספר ימים וכתבתי כעין ספר על הכוננות ועל המלחמה. והוא מסתיים בזה שרק בסוף הקרב נודע לי מה קרה לצביקה, וכתוב... לא קלטתי. רק כעבור דקות מספר הבנתי שזהו צביקה מגן. איזה יאוש!

הקרב החל במהירות. התחלנו לנוע. מחלקתי התקדמה לכוון מרכז גבעת התחמושת. כאשר התחלנו לרדת מהמרכז לכוון התעלות שמסביב, שמענו צעקות בעברית ויריות מאחורי קיר אבנים במקביל לנו. יורם המ"מ שאל "מי שם"?

ענה לו צביקה: "זה אני"!

יורם: "אל תירה לעברנו".

צביקה: "זה בסדר".

ועוד שמעתינו מכוון את החברה שלו לכאן ולכאן. דקות מספר לאחר מכן נפצע יורם קשה. החברה נשארו מבוהלים והמומים. מישהו הציע לקרוא לצביקה, וכולם כאחד התחילו לקרוא "צביקה, צביקה".

צביקה הגיע במהירות והחל לכוון את האנשים. הוא ארגן את הלחימה בתעלה. שנים נשלחו קדימה כגששים. התחלנו להתקדם בתעלה לפתע זהינו תול"ר ירדני. צביקה רץ לאחור, הביא בזוקה. ירה בתול"ר ופגע והבעיר אותו. אני הייתי בין השניים הראשונים. לפתע ראיתי קצה קסדה נע בתעלה כ-5 מטרים לפני. כיון שהיה חשש שזהו כבר חייל שלנו שבא ממול, אמרתי לצביקה שאני רואה חייל ויתכן שהוא שלנו, צביקה אמר לי לא לירות לפני שאזהה בברור. וכך היינו צועקים זה אל זה. פתאום התחילו לירות אלינו וגם זרקו רימון מתעלה קרובה אולי 5 מטרים מתחתינו. צביקה ארגן במהירות את העניינים וירה לעברם. הוא גם השיג רמון, אותו זרק בדיוק לתוך העמדה היורה עלינו. הוא היה מבסוט ועוד הספיק לשאול אותי אם ראיתי איזה בול הוא פגע. ובאמת העמדה למטה השתתקה, והמשכנו. צביקה דרבן כל הזמן להתקדם

25.6.67

למשפחה היקרה!

אנו חיילי ומפקדי היחידה מביעים את צערנו בנפול יקירנו מ/943175 סגן מגן צבי ז"ל.

זיכרו של חברנו צבי ישאר עמוק עמוק בליבנו, ואישיר תו' תשמש לנו לסמל בכל פועלינו בעתיד.

אנו נחנך את חיילי היחידה ברוח ההקרבה וההתנדבות של חברנו, שנפל במילוי תפקידו בשיחרור ירושלים.

יהי זכרו ברוך

בשם חיילי ומפקדי היחידה

סרן יעקובי עובד (דדי)

מפקד הפלוגה

משפחת מגן היקרה.

צבי ז"ל, שרת תחת פיקודי בגדוד 50 תקופה של כ-5 חודשים.

בתפקידו כמפקד מחלקה בלט צבי במסירותו לתפקידו. הוא בצע את תפקידו בכל נפשו ומאודו.

צבי ז"ל היה אחד מאלו, אשר מפגישה ראשונה עמו היה ברור: הרי לפניך קצין, אשר תוכל לסמוך עליו, כי יעשה את המוטל עליו ואף למעלה מזה; וזאת לא בתוקף פקודה, אלא, מתוך הכרה פנימית עמוקה, כי העבודה חייבת להעשות ביסודיות ומכל הלב.

כמפקדו של צבי אוכל להבטיחכם כי בנכם היה בין הטובים שבחבורה.

אין מלים בפי לנחמכם, אך דעו, כי לא לשוא היה קרבנכם, ובזכות בנים שכאלה זכה עם ישראל לחיות בארצו.

סא"ל שפירא טוביה
מפקד היחידה.

כותבת רותי:

גבה-קומה, זקוף, רחב כתפיים, מסודר תמיד, שערך סרוק, נמשים פזורים על פניו, ובת שחוק על שפתיו — כזה היית צביקה...

נולדת בעין עירון לפני עשרים וארבע שנים, וכאן בינינו חיית את חיך הקצרים, שנקטעו בטרם טעמת מטעמם הטוב, בטרם היה באפשרותך להגשים את תוכניותך ומשאלותיך.

בגיל צעיר — כשהיית בן שנים עשרה, יצאנו מספר חברה מהמושב לקורס מדריכים בבית ברל. לאחר שקבלת הכשרה קצרה שארכה פחות משבוע ימים ארגנת את הנוער במושב והתחלת לעסוק בהדרכתו. למעשה היית גם אתה עדיין ילד, אך ברצינות האופיינית לך ערכת פעולות קומזיצים, א"ש לילה וטיולים והתמדת בכך זמן ממושך.

לאחר סיום בית הספר התיכון התנדבת לנח"ל והצטרפת לגרעין בני-המושבים שהלך למושב עירייהב. במסגרת האחוזים של הגרעין נשלחת לקורס מכי"ם, לקורס צניחה, ומאוחר יותר לקורס קצינים. כשהיית חוזר הביתה מהבסיס, לחופשה קצרה, היית כולך מלא התפעלות ממפקדיך, וכולך הערצה אליהם. וכאן, למעלה, על הספסלים, היינו יושבים עד השעות הקטנות של הלילה ובלועים בקשב ובענין את ספוריך וחוויותיך.

השתחררת לתקופה קצרה מצה"ל והתכוננת להמשיך ללמוד באוניברסיטה. והנה הגיעו הימים המתוחים. צה"ל מתחיל בגיוס חייליו לקראת המלחמה העתידה לבוא. אתה יושב חסר סבלנות בבית ומחכה לקבלת צו הקריאה. משנוכח אתה כי הצו בושש לבוא, אתה מהרהר ושוקל אפשרות ללכת לגדוד ללא צו, קריאה. לדברי אמך: צביקה! חכה עד שיקראו לך! אתה מתרעם ועונה בכעס: יש שקוראים להם, ויש שהולכים בלי שקוראים להם. עובר יום נוסף ותורך מגיע. התרמיל כבר מוכן, נשיקה אחרונה לאמא, שלום ואל תדאגו! ואתה יוצא אלי קרב.

יצאת בלב שקט ושלם ובאמונה שלמה בנצחון צה"ל על אויביו. ידעת מה ביכולתו של צה"ל לבצע, ועל כך מעידה הגלויה האחרונה שכתבת למשפחה, מספר שעות טרם יצאת לקרב על שחרור ירושלים. והרי הגלויה: חמישי ביוני 1967. הורים ומרים יקירים! זהו זה. אתם שומעים ודאי רדיו ונמצאים בתוך העניינים. מסתבר שאנו הולכים מחיל אל חיל ולקראת נצחון מכריע. רק בקשה אחת לי אליכם והיא: אל לכם להתפס לרגשות מופרזות. היו בטוחים וסמוכים שכוחו של צה"ל רב ועצום, ושום מתנכל לא יוכל לו. המורל אצל החברה מטפס לגבהים, רק החיל המאמין והרואה את הדברים, מסוגל להבין מה רב כוחנו.

ד"ש לכולם. שלכם צביקה.

אתה שכל כך אהבת את המולדת ונתת את חיך למען ארצך, לא זכית לראות בשחרורה, ובנצחון צבא הגנה לישראל על אויבינו.

כמעט שלוש שנים עברו מאז אותו יום מר בו יצאת לקרב ממנו לא שבת אלינו עוד.

בזכותך ובזכות חבריך הגבורים אנו חיים כיום ויושבים לבטח בארצנו.

לא נשכח אותך צביקה!

זכרוןך יהיה עמנו לעולם ועד!

כותב מורו בבית-הספר התיכון:

צבי השתייך לסוג התלמידים, שממריצים את פעילותם הרוחנית של המורים ושל התלמידים כאחד. הוא הצטיין בערנות רבה והיה שרוי במתח מתמיד, כאילו צפה לאתגר כדי לפרק את מטען המחשבות והרגשות התוססות בקרבו. רעיונותיו, שהביע באופן נמרץ ובלשון שנונה חשפו את הפגמים והצללים בחברה ובבית הספר ותבעו תיקון לקיים. צבי יצר לו השקפת עולם רצופה אידיאלים של יושר, אחריות, אהבת האדם והמולדת ולא השלים עם המציאות. בחייו הקצרים השתדל לחיות ברוח אמונתו ללא פשרות, מה מאפיינים דבריו של אחיו, שיעץ לו לפני הקרבות הגורליים לשמור על עצמו. "וכי אינך יודע בשביל מה נולדנו?" — המולדת והעם בסכנה, כלום רשאי אדם לחשוב על עצמו? מובן מאליו שהוא לא חיכה אפילו לקריאה מהגדוד לשוב מחופשתו ויצא מיד למלא את תפקידו.

צבי כתב שירים בהם נתן ביטוי להגיגיו וחוויותיו. תוכנם משקף את אהבתו לחברה ואת אחריותו ואת שאיפותיו הנעלות.

בחדרה הוא כותב על "הגרעין", שחבריו נושמים אותו. הגרעין זקוק לאהבה וטעון טיפוח, שיוכל לנבוט ולצמוח. הוא מאמין שהאחריות ליצירה נתצח.

עוד נפגש חברים, עוד נתראה

עת השתיל לא יראה

כי יהפך הוא לעץ.

יהי זכרון ברוך
י. טוראל

צביקה — המדריך המסור

שבשטח מסתובבים עשרות מסתננים חמושים, ולמרות שההגיון אמר לכולנו, שאין נפש חיה מלבדנו בכל הסביבה — לא נמצא בינינו אחד שלא האמין בזאת. כי היה לו לצביקה כוח שכנוע מיוחד במינו, שלא הותיר בנו מקום לספקות, או לפקפוקים. כולנו פחדנו, אך הפחד הגדול ביותר היה שמה ידע צביקה שאנחנו מפחדים. ולכן לא היה אחד, שסרב לבצע את המשימה, שהוטלה עליו...

צביקה! כששמענו מפיך את סיפורי הגבורה של מגיני ישראל הגיבורים בימים עברו, לא היינו מסוגלים לתאר לעצמנו מה קרוב היום המר, שבו תצטרף אתה, צביקה, אל אותה משפחה נבחרת של גבורים, מגיני המולדת, שנתנו את היקר להם מכל — את חייהם — למען הערכים של אהבת המולדת והנכונות להגן עליה מכל צר.

אין ניחומים בנינו. זכרך ישאר בליבנו ובליבם של כל אלה שהכירו אותך, לעולמים.

שלמה

*

כה צעיר ורענן היה. רק לפני שלושה ימים עמד על סף שנתו הכ"א וכבר נקטף מחייו. שנתיים תמימות בילינו יחדיו על ספסל הלימודים. תמיד הכין בהקפדה את שעוריו, ידע לענות למורה על שאלותיו, להתפלמס ולהתווכח עמו.

בשעורי ספרות ידע לדקלם את השירים, שנתנו ללמוד, וכן נהג להסביר הסברים מקוריים ולא דוקא של דבשני.

מתימטיקה היה מקצוע מאד לא אהוב עליו, אך בכל זאת ידע תמיד את החומר, ואת המבחנים היה מצליח לעבור.

אהב לעזור לחבריו בכיתה בהסברים בתלמוד ובשאר המקצועות.

ראשון היה מגיע לביה"ס ומחכה בשלווה לצלול. תמיד ידע לכבד את מוריו ואף היה מתיידד עמם מהר. רק משעורי התעמלות היה מחסיר באופן קבוע, אך הדבר לא מנע ממנו להיות בכשר מלא משך כל שרותו הצבאי.

שונה היה מחברינו בכיתה. שונה בידיעותיו המבוססות ובהלך רוחו. כה פשוט ועניו היה. מעולם לא התגאה יתר על המידה. דבורו היה שליו, ולכלם היה מתנהג בסבלנות.

לרב היה מגיע לביה"ס כשהוא לבוש מכנסי-חאקי וסנדלים פשוטים, כשעל דש צווארונם סמל גרעין, "ברק". צביקה היה בעל ידיעות של "מושבניק". עצמאי בצורה יוצאת מהכלל ובטוח בהליכותיו ובידיעותיו, לעתים אף עקשן.

אהב מאד את הטבע והרבה לטייל.

נוהגים היינו מספר חברה, לטייל בחברתו בסביבות עין-עירון. תמיד התגאה במושב שלו, והרבה לספר ולהלל את נוף הסביבה.

נוהג היה לקנטר את ידידיו הטובים, אך הכל נעשה מתוך הומור דק ונעים.

חבריו לכיתה העריצוהו מאד.

מכנסיים קצרים, חולצת תנועה כחולה, סנדלים נצחיים, בלורית מתנוססת וחיוך שובב על הפנים — כזה היה צביקה, כשבא לראשונה להדריך אותנו, וכך צפה ועולה דמותו בזכרונותינו. מן הרגע הראשון כבש צביקה את לב כולנו. היה לו כשרון בלתי רגיל, מדהים ממש, ללכד סביבו את החניכים שלו. היתה זו מנהיגות טבעית, עצמאית וחוש אחריות מפותחים מאד, שהלכו בד בבד עם מסירות עצומה לתפקיד, שנטל על עצמו. צביקה כאילו נולד לכך. הוא ידע מתי להיות ה"אבא" של כולנו, מתי להיות המורה שלנו, ומתי להיות ממש "אחד מן החברה". היתה לכל אחד מאתנו ההרגשה, שצביקה מבין אותנו, שצביקה הוא החבר הטוב ביותר שלנו, ושצביקה הוא המנהיג והמדריך שלנו.

צביקה ניחן בכשרון ריטורי מפותח מאד ובמימיקת דיבור, שהיו אופייניים רק לו. ב"פעולות בהן היה מספר לנו על טרומפלדור, או על השומר", או על מלחמות ישראל בצריו, היינו יושבים כולנו דוממים על שלושת הספסלים במועדון, מרוכזים ומרותקים למוצא פיו, וכאילו עברנו לרגע מן העולם הזה והיינו חיים באותה תקופה עליה היה מספר. לא אחת, בשעה מאוחרת בלילה, היינו מסרבים להפסיק את הפעולה, ומתחננים, שימשיך ויספר לנו עוד ועוד; ותמיד היו באמתחתו סיפורים עוד ועוד...

מי מאתנו אינו זוכר את מחנות הקיץ שלנו עם צביקה, את הטיולים הרבים, שבהם היה מחזיר בנו טיפן-טיפין את אהבת הארץ וידיעתה, וביחוד כל מה שקשור היה לסביבת המושב, וה"קומיציים" — בהם היה צביקה מלמדנו דברים שמושיים כגון: איך להרתיח את הקפה שבע פעמים, או איך לקלות קלחי תירס "ישר על האש", או איך לדעת מתי אדום האבטיח ומתי כשרים תפוחי האדמה לאכילה, ואיך להפיח אש בגחלים; וכמובן, במרכז ה"קומיצי" עם צביקה — הציזבאטים מסמרי השערות, שכל כך הייטיב צביקה לספרם, בקול לא-יקול, כמעט לחישה, שהיה מרתק כל אחד מאתנו, ואפילו את הספקנים הגדולים ביותר, אל האבן שעליה היינו יושבים, עד לסוף אותה מעשיה, שהיה תמיד מפתיע ומבדח ומחזירנו לעולם המציאות. באזינו עדיין מצטלצלים הקולות, ששרו שירים מסביב למדורה או במועדון, הרבה קולות דקים וקול אחד קצת יותר עבה, קולו של צביקה — המדריך. הרמוניה, שתוצאותיה זיעעה את קירותיהם של כל הבתים הסמוכים. ביחוד, זכורות פעולות הלילה, או כפי שקראנו להם א"ש לילה.

צביקה היה מוליך אותנו באזורי השדות, הפרדסים, המטעים והכרמים של המושב, או של הישובים הקרובים; ושם היה צביקה מלמד אותנו איך... לא לפחוד. היינו מבצעים שם משימות שונות, כגון: התגנבות יחידים, שליחויות שונות וכו'. אבוי היה לו למי שדיבר כשהיה צריך לשמור על השקט, או למי שהדליק 'פנט', כשהיה צריך להתגנב בחשכה, או למי ששבר זלזל בקול רם מדי. והחמור מכל: הפחד. צביקה היה מספר לנו,

כותב חברו עודד קציר (קסלר)

הכותרת של הפרת הטבע ונוף הארץ היו עבורו אחד מעקרונות החיים החשובים ולכן גם הקרין על אלה אשר נפגשו והכירו אותו. כזה היה צביקה, תמיד נכון לעזור, לארגן ללמוד וללמד, להקשיב בסבלנות ולעוץ עצה. גדול כאבי עם המשפחה, ויודע אני, שדברי נחומים לא יורידו מגודל הכאב. ולכן מקווה אני, שנדע להמשיך בדרך אשר האיר לפנינו צביקה. יהי זכרו ברוך

מכתבים אחרונים

שלום דוד,
הרגע הגדול הגיע. בטיפת הזמן האחרונה ממלאים את מלאי הגלויות שנשאר.
המוראל אצל החברה גבוה בצורה לא רגילה. הבטחון בנצחון הנו מוחלט. מי שחי את הדברים יודע מה רב כוחו ועצמתו של צה"ל, ומובן, שאין שום פקפוק בפרקי ההיסטוריה המזהירים שצה"ל עומד. לרשום בימים הקרובים. אני מקווה שגם בבית, אצלכם, המוראל גבוה והשמחה רבה. אחרי הכל, איך אפשר לשמוע ברדיו ולא לעלוץ?
זהו להפעם דוד, ד"ש לחברה ונקווה שהמכתב הבא יגיע מקהיר ההרוסה.

להתראות
צביקה

5.6.1967

הורים ומרים יקרים.
זהו זה. אתם שומעים ודאי רדיו ונמצאים בתוך העניינים.
הרבה זמן אין לי וראשי אינו פנוי כרגע לכתובה, ואני עושה זאת רק לצורך הרגעתכם. מסתבר שאנו הולכים מחיל אל חיל ולקראת נצחון מכריע.
רק בקשה אחת לי אליכם והיא: אל לכם להתפס לרגשנות מופרזת. היו בטוחים וסמוכים שכוחו של צה"ל רב ועצום ושום מתנכל לא יוכל לו.
המוראל אצל החברה מטפס לגבהים. רק החייל המאמין והרואה את הדברים מסוגל להבין מה רב כוחנו.
ד"ש לבנות בעירךעירון ולגברים היושבים בבית. שלום ולהתראות,

שלכם
צביקה

כאשר אני מתישב לכתוב מלים על צביקה, קשה הדבר מאד להבעה. לא מפני שאין על מה לכתוב, אלא מפני שאין הכתב יכול לעולם להביע את אשר בלב. לבי מתמלא. עצב וגאווה בחושבי על צביקה. עצב, משום נפילתו וגודל הכאב; וגאווה, משום שזיכיתי להיות אחד מידידי הקרובים וזיכיתי לקבל מאורו ומרוחו בעלת הגוונים הרבים והשוניים.

את סיפור חייו אנסה להביע דרך שנות ידידותנו הרבות, ידידות זו החלה באחת השנים הראשונות בבי"ס היסודי בכרכור, כאשר ישבנו יחד, ומדי פעם היה צביקה צובט ברגלי תוך כדי חיוך בריא ועליו. ומאז התהדקה יותר ויותר. גם עם סיום בי"ס נשאר הקשר הדוק, כאשר בחופשות נערכים בקורים הדדיים בכל הזדמנות. גם בצבא נמשך הקשר, וכאן אף התהדק ביותר, כאשר את הטירונות עשינו יחד באותה כיתה. צביקה התבלט ברצונו לדעת יותר וברצינות אשר בה התיחס לאמונים. בסוף הטירונות שוב נפרדות דרכינו לשנה תמימה. צביקה, מכוח אהבתו לארץ והכרתו העמוקה בצורך של סגל פקודי טוב בצה"ל, ממשיך במסלול הפקודי עד לדרגת הקצונה. אף-על-פי שחש במשך שנים מספר כאבים בגבו. ושוב מזמן אותנו הגורל יחד באותו גדוד, כאשר צביקה מסיים קורס קצינים ובא כקצין חדש לגדוד. מדי פעם, כאשר צביקה מקבל חופשות קצרות, הוא משתדל לקפוץ לביתי למסור ד"ש.

בפעולת התגמול נגד הירדנים בהרי חברון ופיצוץ המטרה רגום אל-מטפה, ניסה בכל כוחו להצטרף לגדודנו, שבצע את המשימה, אולם לא הצליח להשתחרר מקורס ההשלמה שבו השתתף. גם בפעולות סמוע כמעט ואחר את השירה ורדף אחריה לאורך הארץ, עד שהגיע ממש ברגע האחרון והספיק לטפס על אחד הזחלמים. גם במלואים נזדמן לנו להיות באותו גדוד. פגישתנו הראשונה היתה באוטובוס, שהובילנו למקום הכנוס החטיבתי. באותם ימי הכוננות הארוכים ורווי המתח טוב היה ונעים להפגש עם צביקה ולשמוע את הערכותיו השקולות והבוטחות על המצב. הפעם האחרונה שראיתי את צביקה לא תשכח ממני. היה זה כאשר המג"ד כנס את הגדוד ביום פרוץ המלחמה והודיע שהגדוד קיבל משימה בסיני, ותודרכנו על אודות הפעולה. לאחר מכן נפגשתי עם צביקה. הוא לחץ את זרועי ואמר: "יהיה בסדר, עודד". נחיר רציני ומלא בטחון על פניו. ובאותה שניה ממש ידעתי, כי אכן הנצחון שלנו יהיה. שלוש מלים פשוטות, אשר הביעו עולם מלא עבורי. לאחר מכן נפרדנו איש איש לתפקידו, עד שהגיעה הפקודה המפתיעה לעלות לירושלים.

במיוחד היתה הארץ אהובה על צביקה וכשנסענו לטייל הכיר כמעט כל הר וגבע כל חורבה בצד הדרך לא רק בשמה אלא גם מאיזה תקופה היא ומה היה תפקידה. היתה לו תנועה אופיינית של הושטת הזרוע וכף היד הפתוחה, כרוצה לחבוק את כל השטח כאשר הראה על עצם מסוים בשטח. גם צמחים אהב והיה מתפעל מכל צמח כאילו גילה עולם ומלואו בין עלי

נר זכרון

נר דולק בלב,

נר זכרון.

עצבות מהבהבת,

אבלות מבכה,

מלילה נוטפת

כדמעת נחמה.

נר דולק בלב,

נר נשמה.

ובזיק זכרון

והקרו בבוואה

והדקול אחרון —

ביד שמו,

כתית זכרונות למאור

להעלות נר תמיד,

תמיד,

בלב, דולק טהור.

קיץ 1967

סמי

מגן (מוצנוב) צבי (צביקה) בן משה ושרה. נולד ביום י"ג בסיון תש"ו (12.6.1946) במושב עין-עידון. סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי בכרכור ובבית-הספר התיכון בחדרה. נפל במלחמת ששת הימים בקרב על גבעת התחמושת, ביום כ"ז באייר תשכ"ז (6.6.1967).

5.6.1967

שלום דוד,

הרגע הגדול הגיע. בטיפת הזמן האחרונה ממלאים את מלאי הגלויות שנשאר. המורל אצל החבר'ה גבוה בצורה לא רגילה. הביטחון בניצחון הוא מוחלט. מי שחי את הדברים יודע, מה רבים כוחו ועוצמתו של צה"ל, ואין כל פקפוק בפרקי ההיסטוריה המזהירים, שצה"ל עומד לרשום בימים הקרובים.

אני מקווה שגם בבית, אצלכם, המורל גבוה והשמחה רבה. אחרי הכל, איך אפשר לשמוע ברדיו ולא לעלוץ?

זהו להפעם דוד, ד"ש לחבר'ה ונקווה שהמכתב הבא יגיע מקהיר הרוסה.

להתראות,

5.6.1967

הורים ומרים יקרים,

זהו זה. אתם שומעים ודאי רדיו ונמצאים בתוך העניינים. הרבה זמן אין לי, וראשי אינו פנוי כרגע לכתיבה, ואני עושה זאת רק לצורך הרגעתכם. מסתבר, שאנו הולכים מחיל אל חיל ולקראת הניצחון המכריע.

רק בקשה אחת לי אליכם והיא: אל לכם להיתפס לרגשות מופרזת. היו בטוחים וסמוכים, שכוחו של צה"ל רב ועצום, ושום מתנכל לא יוכל לו.

המורל אצל החבר'ה מטפס לגבהים. רק החייל המאמין והרואה את הדברים מסוגל להבין מה רב כוחנו.

ד"ש לבנות עין-עידון ולגברים היושבים בבית.

שלום ולהתראות,